

175.
D. O. D.

DISSERTATIO ACADEMICA

DE

JURE PRINCIPIS IN SUÆ
DITIONIS MONASTERIA,

QUAM

CONSENSU AMPL. FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
IN REGIA ACADEMIA ABOËNSI,

PRÆSIDE

Mag. JOHANNE BILMARK,

HISTOR. AC PHILOSOPH. PRACT. PROFESSORE
REG. ET ORD.

PRO SUMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBUS OBTINENDIS,
PUBLICO EXAMINI MODESTE SUBMITTIT

SVENO COLLIN,

OSTROGOTHUS,

IN AUDITORIO MAJORI die VI JUNII
ANN. R. S. MDCCLXXXIX.

A BOË Typis FRENCKELLIANIS.

S:Æ R:Æ M:TIS

MAGNÆ FIDEI VIRO,
REVERENDISSIMO DOMINO,

*Dn. Mag. JACOBO AXELIO
LINDBLOM,*

DIOECESEOS LINCOPIENSIS EPISCOPO,
CONSISTORII ECCLESIASTICI PRÆSIDI,

NEC NON
SCHOLARUM PER DIOECESIN EPHORO,

MÆCENTI MAGNO,

Dissertationem hanc in pignus devotissimi animi sacram esse voluit.

REVERENDISSIMI NOMINIS

Humillimus cliens,
SVENO COLLIN.

Præfatio.

Nemini mortalium ea adhuc contigit felicitas, ut sua cuivis alii placerent facta; quod enim capita, tot fere sensus, plerisque res propositas ex fundamentis plane diversis sæpissime dijudicantibus. Asperum adeo multis est ingenium, ut non contenti, pauperum pullare tabernas, aut suis molestias creare æqualibus, sed Regum quoque ac Principum, quos amplissima cingit venerationis gloria, famam & Majestatem arrrodere non verecundentur, atque in eorum instituta censuram sibi permittere rigidam. Quod licet exemplis fere innumeris posset comprobari; unicum tamen hac occasione adduxisse sufficiat. Scilicet vix quempiam, nisi qui in Historia plane hospes sit, fugit, quod annis proxime præterlapsis Principes nonnulli Europæ, præsertim ex Augustissima Domo Austriaca orti, reductionem plurimum Monasteriorum, in terris suo imperio ac ditioni subjectis sitorum, instituerint, atque opes, ab antiquissimis retro temporibus in illis congestas, publico vindicaverint ærario. Hanc rerum Ecclesiasticarum innovationem ægerrime tulisse non modo Pontificem Romanum ac Monachorum plerosque, bonis accipiendis quam erogandis paratiores, sed alios etiam antiquæ magis superstitioni, quam veræ faventes Religioni, satis docent annales. Quo autem fundamento indignatio eorum nitatur, in hac dis-

fertatiuncula, justam enim argumenti hujus disquisitionem imperata nobis brevitās non permittit, expendemus; sperantes, B. L. meditationes nostras meliorem in partem interpretaturum.

§. I.

Quamvis Monasteriorum institutionem esse antiquissimam pro comperto habeamus; in eorum tamen non concedimus sententiam, qui illorum originem tempus fundari regni Israelitici antevertere statuunt, suæ opinionis præsidium imprimis petentes ex Historia filiae Jephthæ, quippe quam Pater, temerarium soluturus votum, non immolasse, sed ministerio cultus Divini dicatam, monasterio cuidam inclusisse arbitrantur; quam vero sententiam, probabili nulla nixam ratione, merito rejiciunt accuratiores antiquitatum Sacrarum Scriptores (a). Monasteria vero condendi hæc fuisse videtur ratio: Quum inde a Christianismi exordio Ecclesia plantanda cum variis calamitatum ac persecutionum tempestatibus iterum iterumque colluctaretur, homines sincera in Deum pietate flagrantes, in deserta se contulerunt loca, ut a furore persecutorum tuti, Divino melius vacare possent cultui. Tantum autem absuit, ut hi Eremitæ quædam sibi extruerent ædificia, ut sibi gratularentur, si in speluncis & antris, in cryptis ac cavernis montium, preces ac hymnos ad Deum fundere sibi liceret. Ut vero pacatior facta est Ecclesiæ conditio, varias extruxerunt domos, quas incoluerunt plures, quos idem pro religione animabat zelus. Et sicut prævia constat historia, Christianos Orientales aliquanto prius, quam occidentales, halcyonia diu desiderata obtinuisse; ita eadem nos docet magistra, monasteria in Oriente circa initium, in Occidente autem circa

circa medium seculi IV extrui coepisse; lite tamen sub iudice adhuc pendente, in qua Italiæ urbe primum erectum fuerit monasterium (*b*). Sequentibus seculis numerus Monasteriorum in plerisque Europæ regionibus præter necessitatem & ultra modum, eorum extructione pro causâ salutis æternæ habita, fuit auctus (*c*).

- (*a*) Vid: imprimis J. D. *Michaëlis Mosaisches Recht* Tom. III. p. m. 29 & seq. (*b*) Vid. L. *Mosheimii Hist. Ecclesiast.* p. m. 168, 169. (*c*) In sua de St. Genoveva dissertatione Part. III p. 190 memoriæ prodit Rev. Doct. G. *Wallin* in sola Gallia an. 1717 non pauciora, quam 14777 fuisse monasteria.

§. II.

Ex iis, quæ de origine monasteriorum attulimus, quilibet facile perspicit, eadem bonum utique in finem fuisse primum instituta, scilicet ut pii homines, sed a gentilibus gravissime exagitati, locum & occasionem haberent, cultui Divino, pro ea, qua pectus eorum flagrabat pietate, vacandi. Et quamvis hi solitudines securitatis gratia quærerent, eorum tamen probitas ita ibidem celari non potuit, quin fama ejus longe lateque evagaretur, pluresque studio eos invisendi, & ex eorum doctrina proficiendi, ad eos alliceret. Successu igitur temporis factum est, ut monasteria non solum essent Oratoria, sed etiam Scholæ Theologicæ, in quibus illi præcipue erudiebantur, qui munus quoddam in Ecclesia desiderabant. Imo quum durante adhuc monasteriorum quasi infantia Cœnobitæ cum pietate beneficentiam conjungerent, non solum juventutem sciendi cupidam & ad se confluentem in disciplinis & artibus instituerunt, sed pauperum quo-

que & ægrotorum sollicitam egerunt curam. Nec diffi-
culter se in disciplinam Monachorum tunc tradiderunt
litterarum cultores, cum quod apud eos unica fere esset
proficiendi occasio, tum quod hi alumni nulla teneren-
tur lege, ut intra obscura monasteriorum claustra perpe-
tim manerent, sed in publicam exire possent lucem,
dum ætas & officium eos hinc evocarent. In laudem
primorum monasteriorum hoc quoque cedit, quod ipsa
eruditionis fuerint gazophylacia; monachorum multis
partim sollicitè conquirentibus librorum præstantissimo-
rum exemplaria, quotquot ex gravissimo litterarum nau-
fragio colligere possent, partim curiose conscribentibus,
quidquid sua ætate contigisset maxime memorabile. Qui-
bus omnibus addimus, quod quum barbaris seculis se-
curitatem vitæ ac bonorum genus valde desideraret hu-
manum, monasteria adeo sancta fuerint habita, ut fero-
cissimi etiam homines nefas ducerent eos violare, qui
in hæc se opportune contulerant aſyla; quod quidem
multis, in ancipiti constitutis periculo, magnæ tunc fuit
saluti.

§. III.

Accidit autem monasteriis, quod aliis plerisque con-
tingit institutis humanis, ut primæva eorum integritas diu
non conservaretur. Sedatis enim persecutionum, quæ
Ecclesiam afflixerant Christianam, tempestatibus, opibus-
que monasteriorum insigniter adauctis, pristina mona-
chorum vitæ ratio penitus fuit mutata, factumque est,
ut sequioris ævi Cœnobitæ minus de vero Dei cultu
promovendo, quam de superstitionis favo hominibus,
ad se institutionis gratia venientibus, propinando essent
solliciti. Culturam insuper litterarum, ac probam ju-
ven-

ventutis educandæ curam prorsus negligebant: Quamobrem quum nimiam morum sui ævi corruptionem, ex hac porissimum socordia proveniente, agere ferret Romanorum Imperator VALENTINIANUS I. an. 370 editum de Scholarum publicarum & monasteriorum reformatione, atque modo in hac observando, edidit, quod licet salutaria multa contineat præcepta, pro temporis tamen illius ratione intento caruit successu. Serpsit itaque latius ingravescens malum & monasteria facta sunt tam innocentia ac virtutum cultoribus exitiosa, quam perditorum ac sceleratorum hominum refugia. Docet insuper Historia, faciem monasteriorem haud latiore olim fuisse, quam ergastulorum; quoties enim vel Principem quendam, vel magnorum meritorum Heroem a Reipublicæ administratione invidi remotum cupierunt æmuli, eum, capite raso, in obscurum quoddam detruserunt monasterium, ex hujus tenebris sine peculiari fortunæ beneficio nequaquam egressurum. Contra ea dum quis atrocissimum & capitali multandum pœna commiserat facinus, impunitatem sibi sub præsidio monachorum, quorum omnia habebantur sancta, polliceri potuit: unde apparet pleraque monasteria ita degenerasse, ut securitati publicæ turbandæ, quam conservandæ aut promovendæ essent aptiora.

§. IV.

His præmissis, dico, monasteria pro depravato eorundem, qui etiamnum obtinet, statu felicitati civili admodum nocere. Notum enim est, homines in societates ideo se contulisse, ut consiliis unitis atque conjunctis viribus tam pericula forte ingruentia propulsarent, quam

communem promoverent felicitatem. Nemini itaque civium licet decussatis federe brachiis, & assas sibi per aerem venturas columbas expectare, sed assiduam quisque pro sua & publica felicitate adhibebit operam. Urgent quidem Monachi, vim allati argumenti elusuri, se graves labores ac pertinaces perferre vigilias, dum Divinum nocte ac die procurant cultum; quibus vero respondetur, quod nullis vel ex ratione vel ex Revelatione petitis præceptis possint ostendere, veram pietatem in canora longarum precum, sæpe sine mente prolatarum, recitatione consistere, aut cultum Deo gratum pomposis absolvi ceremoniarum ferculis, multo minus se culpa vacare, dum tempus, a sacris vacuum functionibus, ignavia ac luxuria impendunt. Devota ad Deum iterum iterumque elevemus corda, nec tamen intermitamus, facultates animæ ac corporis impendere operibus, nobis atque aliis profuturis. Imitari debemus exempla Apostolorum, imprimis PAULI, quem honoribus fere Divinis prosequuntur omnes, quotquot Hierarchiæ subsunt Pontificiæ, tempus, quod a cultu Divino & aliorum in vera religione institutione, ipsi supererat, opificio, quod a puero didicerat, tribuentis, ne cuiquam esset molestus, sed sibi suppeteret, quo aliorum etiam necessitatibus posset subvenire. Enimvero surdis Monachorum auribus hæc narratur, non perpendentium, quantum ignavia eorum exempla tam ad imminuendam summi Numinis venerationem, quam ad cives corrumpendos, ut in stadio officiorum, sibi & aliis debitorum, se gerant remissiores, faciant. Nisi itaque numerus monachorum ac monasteriorum in civitate, in qua largus est utrorumque proventus, a cordato imminuatur Principe, cultura œconomiae & utilium artium frigescet, & civitas molestias paupertatis, magis magisque ingravescens, sentiet. Hinc de Angliæ Rege Hen-

Henrico VIII. Ita scribit *Dn. de Montesquieu*: *Henric VIII* voulant reformer l'Eglise d'Angleterre, détruisit les moines, nation paresseuse elle-même, & qui entretenoit la paresse des autres; parce que pratiquant l'hospitalité, une infinité des gens oisifs, gentils-hommes & bourgeois passoient leur vie à courir de couvent en couvent. Il ôta encore les hôpitaux, où le bas peuple trouvoit sa subsistance, comme les gentils-hommes trouvoient la leur dans les monastères. Depuis ce changement l'esprit de commerce & d'industrie s'établit en Angleterre (a).

(a) Vid. *L'Esprit des loix* Tom. III, p. m. 45.

§. V.

Videamus, qua alia adhuc ratione civitati suæ nocent Monachi. Quoties igitur spes commoda quædam obtinendi civibus adfulget, toties in præcipuam eorum partem venire postulant; qui vero immunitatem sibi tam a Jurisdictione civili, quam a tributis, in ærarium conferendis, arrogare solent; quo utroque posteriori modo se a communi civium sorte separant. Dum enim Pontifici Romano in præjudicium sui Principis se totos subjiciunt, libertate, quam imperium admittit civile, non sunt contenti, sed licentiam adfectant, quidvis pro lubitu agendi; satis persuasi, se veniam gravissimorum quorumvis flagitiorum, prætenso modo intentionis bonitate, a Patre indulgentiarum haud difficulter impetraturos: quo quidem modo tranquillitatem publicam sæpe turbatam, & optimos Principes furori monachorum haud raro fuisse immolatos, non una docet Historiæ pagina. Et qua, quæso, fronte immunitatem a tributis exigunt monachi civilibus, non ignari, quod Salvator noster Imperatori Ro-

Romani censum pro se & suo solverit discipulo? Saluti itaque publicæ ex tenore augusti muneris consulunt Principes, qui monachorum agmina ex suis passim egredi jubent claustris, egressos eisdem, quibus cæteri in universum tenentur cives, adstringunt legibus, monasteriaque philanthropicis aliis aliisque consecrant usibus; nonnullis tamen eorum, minus scilicet corruptis, intactis, ne magis odio in ipsum ordinem, quam ex publicæ salutis zelo, reductionem illorum suscepisse videantur.

§. VI.

Quamvis plerique eorum, qui monachale eligunt vitæ genus, inter cætera voto spontaneæ pauperratis se obstringant; hoc tamen non ita est interpretandum, quod a bonorum ac divitiarum possessione plane abhorreant, sed quod bona accepta non sibi retineant, sed in utilitatem rerum sacrarum, sui præsertim monasterii commodum quisque liberaliter impendat; astute dissimulantes, munera ista, pio concessa animo, suæ gulæ ac saginæ inservitura. Enimvero quum plerique hominum sint bonorum suorum tenaces, varios monachi excogitarunt modos, Juri Naturali & ignotos & adversos, opes sibi ingentes sine ullo acquirendi pretio. Inter alia docuerunt, salutem æternam per bona promereri opera; qua factum est perſuasione, ut Laicorum multi hanc, aut huic similem, ultimis suis dispositionibus olim annecterent formulam: *Ipse pro requie animæ meæ, & ne post mortem meam in numerum bircorum referar, huic vel illi monasterio tantam pecuniæ summam vel tot prædia testamento addico &c.* Ut vero monachi ad beneficentiam commoverent moribundos, commenti sunt *Purgatorium*, in quo homines, commissa expiaturi crimina, horrendos ac diuturnos paterentur cruciatus, sed qui flammarum vehementiam largio-

giori beneficiorum, præcipue in monachos & monasteria
 rore, & legatis ad pias causas possent imminuere. Hinc
 factum est, ut illi, quos sacra auri fames per totam fer-
 me vitam vexaverat, quum scirent opes suas post mor-
 tem sibi inuiles futuras, atque ut tam imminutionem
 cruciatuum, suæ obversantium imaginationi, quam am-
 plas post fata obtinerent laudes, sæpe etiam ut cognatis,
 optimæ hæreditati inhiantibus, ægre facerent, lautas vultu-
 ribus monasteriorum reliquerunt possessiones. Et sicut
 hac calliditate tenacitatem avarorum vicerunt monachi,
 ita nec intermiserunt ambiciosorum aucupari munificen-
 tiam, qui spe, locum inter sanctos post funera obtinendi
 & cultum a terra recipiendi posteritate, majorem bonorum
 & mobilium & immobilium partem magnificis mona-
 chorum pollicitationibus seducti, monasteriis, ut rei facer-
 rimæ, legarunt.

§. VII

Ut vero hanc bonorum piscationem sibi magis lu-
 crosam redderent monachi, inanem persuasionem, quæ
 hominum tantum non omnium sæculo imprimis decimo
 viventium, turbaverat animos, dextre foverunt. Scili-
 cet Christiani inde a primo sæculo, occasione prædictio-
 nis Salvatoris Nostri, quæ Luc. XXI. v. 32 habetur, in e-
 am inciderant opinionem, finem hujus mundi propediem
 adfuturum; quare quælibet etiam generatio se ultimam
 esse, in suum induxerat animum. Hoc igitur intuitu
 nec ægre duxerunt moribundi, opes suas brevi ingru-
 ente mundi consummatione conflagraturas, adeoque
 nec sibi amplius, nec liberis aut cognatis suis usui futu-
 ras, monachis, earum avidissimis, & in vicem vitam
 promittentibus æternam, concedere. Quam nostram sen-

tentiam confirmant Testamenta, barbaris hisce consignata seculis, in quorum plerisque tale occurrit exordium: *Adventante jam mundi vespera* &c. &c. Atque piis his fraudibus, ut alias silentio prætereamus technas, monasteriorum adeo crevit potentia, ut eadem ipsis Regibus non raro esset formidolosa. Opibus autem in monasteriorum claustris magis magisque quotannis coacervatis, reliquum civitatis corpus plane contabuit, citius serius dissolvendum, nisi medica Principis prudentia fatiscienti tempestive subvenisset.

§. VIII.

Alio adhuc modo suum commodum non sine insigni civitatis dispendio Pontifices auxerunt Romani, Clericis, sibi devotis, perpetuum injungentes cœlibatum. Quo magis hoc institutum rationi, Revelationi, praxi in vera Dei Ecclesia receptæ, nec non communi & ardenti hominum tantum non omnium sui similes procreandi inclinationi contrariatur, eo majori opus fuit & artificio & auctoritate, ut huic interdicto, plus quam barbaro, sua Clerici subjicerent colla. Prætendebatur quidem ei singularis sanctitas; oculatiores autem fugere non potuit, Pontificum Romanorum eo tendere molimina, ut Clericos obligationi, qua civili tenebantur potestati, subducerent, &, quum nec uxores nec liberos haberent monachi, bona sua monasteriis haud inviti relinquerent. In solatium autem amissionum humanitatis jurium, Pontifices, de filiorum suorum continentia dubitantes, his permiserunt, assumtis frui pellicibus, concubinatum ita honesto præferentes conjugio. Quum vero civitatis robur in numero industriorum ac bonæ frugis incolarum consistat, quales, teste experientia, absque legitimis frustra

ex-

exspectantur conjugijs, Principis omnino est officium, ci-
ves ad primam eandemque Divinam matrimonii institu-
tionem reducere, nec permittere, ut tot hominum utri-
usque sexus millia, quot in monasteriis nunc contabe-
scunt, cœlibem degant vitam, vel ut monachi alienas
uxores, sub specioso conscientias earum dirigendi præ-
textu, ad impudicitiam & spurcissima seducant vitia, ac
domesticam turbent tranquillitatem.

§. IX.

Ex hætenus allatis, considerato insimul civitatum
fine, satis constare arbitramur, quid de jure Principis
ingentem suæ ditionis monasteriorum numerum reducen-
di, sit sentiendum. Scilicet ex fine civitatis satis intelli-
gitur, supremam Principi competere potestatem, adeo-
que eum jure gaudere, ea procurandi omnia, quæ civi-
um securitati ac felicitati inserviant; eumque hoc jure
ex æquo uti, si partim removeat ea, quæ salutis publicæ
sint impedimento, partim ea statuatur, quæ hanc re ipsa
promoveant. Quum itaque monasteria pro præsentis e-
orum, eademque perversa conditione, felicitati publicæ
plurimis officiant modis, sicut §. §. antecedentibus fuit
ostensum, non indignationem sed pronam civium vene-
rationem meretur Princeps, qui partim superflua reducit,
partim residua ita reformat, ut inutilia terræ pondera,
quæ eadem incolunt, fiant, quæque suo modo & Deo
grata & suæ patriæ utilia membra. Immo nulli facit in-
juriam Princeps, si ingentes in monasteriorum cellis co-
acervatas opes, vel æruginè corrumpendas, vel luxui &
ignaviæ monachorum tantummodo inservituras, publico
vindictæ ærario, hinc paulo post egressuras, ut suppres-
sus opulentia publicæ succus nutritius libere moveatur,

atque ad industrios dimanet cives. Fatemur equidem, opes monasteriorum, ut bona universitatum posse considerari, & earum proinde possessionem a nemine pro arbitrio esse turbendam; re tamen penitus expensa, universitates hæc ita differunt, ut dum in reliquis singuli socii sint domini ratæ totius massæ portionis, monachi proprie loquendo nihil habeant proprium, non sibi, sed suis monasteriis, quidquid corraderere possunt, acquirentes. Quare nec monachi de damno, sibi a Principe illato, magis conqueri possunt, quam cæteri agere ferunt cives, si Princeps æquam bonorum amissorum instituat reductionem. Nec sanus quisquam contendat, quod Princeps per monasteriorum suæ ditionis reductionem e longinquo intendat Religionis, in Patria dominantis, immutationem; quum Religionis conditio nec ab ædium magnificentia, nec a supellectilis Ecclesiasticæ opulencia dependeat. Denique non diffitemur, quin possessio immemorialis, vi cujus proprietatem bonorum suis Cœnobitæ vindicant monasteriis, in civitate sanctitati possessionum multum faveat, præsertim si possessor in bona versetur fide; at monachi nec naturali, nec civili industria, sed, ut quam parcissime dicamus, piis fraudibus divitias suis compararunt ædibus; quare, quum nec Divinum nec humanum jus dolo adhistat, Princeps, qui supremam in se suscepit civitatis tutelam, opes, a majoribus civium perverse abalienatas, publico, cui subtractæ fuerunt usui, sine æquitatis læsione revendicare potest.

§. X.

Concedunt forte illi, qui in præsentī cæteroquin a nobis dissentiunt argumento, Principi vi eminentis dominii competere jus, bona tam monasteriorum, quam privatorum

rum, in publicos administrandi usus, hoc autem ad tenorem æquiorum Juris Doctorum, ad casum urgentis necessitatis esse restringendum; qualis quum in reductione monasteriorum, a nostri ævi Principibus suscepta non compareat, concludunt, eosdem dominio jam nominato fuisse abufos. Fatemur omnino, Principes dictam instituisse reductionem, quamvis nec Hannibal ante portas fulminaret; nec vel caritate annonæ nimia vel insolitis quibusdam affligerentur calamitatibus, non tamen iniqua est habenda eorum severitas, animadvertentium morbum, ex quo civitates eorum laborarent, cum publicis comparandum malis, & vix aliter, quam reductionis antidoto curandum. Morbi quæris nomen? Dicimus inæqualem nimis bonorum in civitatibus distributionem, ignavis fucis majorem, industriis vero civibus minorem opum partem possidentibus; ex qua publicam citius serius ingravescere calamitatem, necesse fuit. Præterea Principes necessario hoc auctoritatis exemplo salutis publicæ plurimis consulunt modis: ostendunt enim, nullum in terras, suæ ditioni subjectas, Pontifici Romano jus competere, opulentiam promovent publicam, immorigeram monachorum turbam ad Legum Civilium observantiam adstringunt, atque domesticam tranquillitatem, ab his non parum luxatam, postliminio reducunt. Quibus civitatum cautelis si quis objiciat, pleraque monasteria Pontifici subesse Romano, adeoque sine hujus Hierarchæ indultu nec reformanda, nedum reducenda esse; huic in sententiæ nostræ defensionem respondemus: Pontifici in bona monasteriorum non aliud jus competere, quam quod ipse sibi arrogavit, vel, si quod ex æquo prætendatur, hoc ultra jus dirigendi monachorum vitam & munera non esse extendendum; quare quum jus hoc directionis, ab imperio ac dominio plane diversum, partim negligere-

rent Pontifices, partim in præjudicium Principum eodem abuterentur, hi concessionem iniquo forte tempore sibi vel elicitam, vel extortam resumserunt, civitates suas ad tenorem salutis publicæ, non ad Pontificis Romani arbitrium, componentes.

S. D. G.

